

YURITISH

Talaba: Ismatillayeva Mehrinoz

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti

Moliya fakulteti

Annotatsiya: *G`aznachilikning yagona hisobraqami to`g`risida tushuncha, Respublika va hududiy g`aznachilik hisob raqamlarining yuritilishi hamda yagona g`azna hisob raqamida budget daromadlari ijrosini hisobga olish to`g`risida mavzu yoritilgan.*

Аннотация: *Освещены понятие единого счета казначейства, ведение республиканского и областного казначейских счетов, учет исполнения доходов бюджета на едином счете казначейства.*

Abstract: *The concept of a single account of the treasury, maintaining the republican and regional treasury accounts, accounting for the execution of budget revenues on a single account of the treasury are highlighted.*

Kalit so`zlar: *G`azna ijrosi, g`azna hisobvarag`i, HKKM (Hisob-Kitob Kassa markazi), DBBB (Davlat budjet Bosh boshqarmasi).*

Ключевые слова: *казначейское исполнение, казначейская счетная ведомость, УККМ (Учетно-кассовый центр), ДББД (Главное управление государственного бюджета).*

"Davlat budjeti g`azna ijrosi to`g`risida"gi Qonunning tegishli moddasida "Yagona g`azna hisobvarag`i g`aznachiliktomonidan boshqariladigan maxsus bank hisobvarag`i bo`lib, bu hisobvaraqa Davlat budjeti mablag`lari hamda budget tashkilotlarining budjetdan tashqari mablag`lari kiritiladi. Yagona g`azna hisobvarag`idan Davlat budjetida mablag`lar nazarda tutilgan yuridik vajismoniy shaxslarning xarajatlari To`lanadi, shuningdek, davlat maqsadli jamg'armalarining xarajatlari amalga oshiriladi", - deb belgilab qo`yilgan.

Ushbu "Qoidalar Budjet tizimi to'g'risida" gi va "Davlat budjetining g'azna ijrosi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasining qonunlari hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2007- yil 28-fevraldagi PQ-594-son "Davlat budjetining g'azna ijrosi tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi qaroriga muvofiq, O'zbekistoRespublikasi Moliya vazirligi g'aznachiligiva uning hududiy bo'linmalari tomonidan respublika va hududiy g'azna bisobvaraqlarini qo' llash sharoitida respublika budjeti, Qoraqalpog'iston Respublikasi budjeti va mahalliy budjetlarning g'azna ijrosini amalga oshirish tartibini belgilab berdi. Mazkur qoidalar respublika g'azna hisobvarag'i va hududiy g'azna hisob varaqlarini yuritish tartiblari, Respublika budjeti, Qoraqalpog'iston respublikasi budjeti va mahalliy budjetlar daromadlari va xarajatlarinmg yoyilmasi budjetdan mablag` oluvchilarning xarajatlar smetalarini va ularga o`zgartirishlarni g'aznachilik bolinmalariga taqdim etish tartiblarini, yuridik majburiyatlarai ro'yhatga olishning umumiy qoidalarini, budjetdan mablag` oluvchilarning budjetdan tashqari mablag`lari hisobiga xarajatlarni amalga oshirish tartiblarini belgilab berdi va muqaddam amal qilib kelgan bir qator me'yoriy hujjatlarni o`zida mujassamlashtirdi.

Respublika g`azna hisob varag`i.

Respublika budjetidan moliyalashtiriladigan barcha budjetdan mablag` oluvchilar g'azna ijrosi bilan to'liq qamrab olingunga qadar, O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi G`aznachiligiga Markaziy bankning Toshkent shahar Bosh boshqarmasi Hisob-kitob kassa markazida (HKKM) 23402 (006) balans raqami bilan Respublika g'azna hisob varag`i ochiladi. Respublika budjetining g'azna ijrosi bilan qamrab olingan budjetdan mablag' oluvchilarning kassa xarajatlarini amalga oshirish uchun mablag`lar HKKM da 23402 (005) hisob varag`i bilan ochilgan respublika budjetining asosiy hisob varag`idan tushadi. Mablag`lar taqsimlovchisi O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi g'aznachiligi hisoblanadi. Respublika budjetidan moliyalashtirishni amalga oshirish uchun ajratilgan budjet mablag`larining bosh taqsimlovchisi hisoblangan budjetdan mablag` oluvchilar, O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligining tarmoq boshqarmalariga budjetning g'azna ijrosi bilan qamrab olingan har bir

budjetdan mablag` oluvchi bo`yicha sertifikat summasining yoyilmasini ilova qilgan holda, shuningdek, budjetning g`azna ijrosi bilan qamrab olinmagan, quyidagidek turuvchi budjetdan mablag` oluvchilarga mablag`larni o`tkazish uchun budjet rahbarlari bosh taqsimlovchilarining budjet depozit hisob varaqlariga o`tkazilishi lozim bo`lgan qismi bo`yicha mablag`lariga o`tkazish uchun rasmiylashtirilgan tayinlash sertifikatlarini taqdim etadi.

23402 (005) hisob varag`idan respublika g`azna hisob varag`iga mablag`lar o`tganligini tasdiqlovchi HKKMdan shaxsiy hisob varaqdan ko`chirmalar olinganidan so`ng, DBBB ijro etilgan tayinlash sertifikatlarining birinchi nusxalarini O`zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi G`aznachiligiga taqdim etadi.

Joriy yilda budjetdan mablag` oluvchilarning joriy moliya yili uchun kelib tushgan debitorlik qarzlari summasi kassa xarajatlarini tiklash orqali kirim qilinadi (budjetdan mablag` oluvchilarning shartnomalar tuzmasdan amalga oshiriladigan to`lovlari bo`yicha yuridik va moliyaviy majburiyatlar).

Respublika budjeti qaramog`ida bo`lgan budjetdan mablag` oluvchilarni g`azna ijrosi bilan to`liq qamrab olingandan so`ng, ularning xarajatlarini respublika budjetining asosiy hisob varag`idan moliyalashtirish to`xtatiladi va asosiy respublika budjeti hisob varag`i bilan birlashtiriladi. Respublika budjetining asosiy hisobvarag`i bilan birlashtirilgandan so`ng, respublika budjeti daromadlari 23402 (005) "Respublika budjetining mablag`lari" hududiy daromad tranzit hisobvaraqlaridan mablag`lar to`g`ridan to`g`ri kirim qilinadi.¹

Budjetdan mablag` oluvchilarning o`tgan yilgi debitorlik qarzlarning joriy moliya yilida qaytarilgan summolari, shuningdek, tovar-moddiy boyliklarni, asosiy vositalari sotishdan va inventarizatsiya (tekshirish) natijalari bo`yicha kelib tushgan summalar kirim qilinadi va keyinchalik ushbu summalar budjetdan mablag` oluvchilar joylashgan hududning shartli hisobvaraqa raqami (ShHR) bilan ochilgan 23402 (005) "Respublika budjeti mablag`lari" daromadlar tranzit hisob

¹ Qosimova G. G`aznachilik. O`quv qo`llanma. – T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2013 y. 123-bet.

varaqlari orqali tegishli budjetlarning daromadlariga o`tkazilishi bilan alohida shaxsiy hisob varaqlarda hisobga olinadi.

Ma'lumki, O'zbekiston Respublikasi davlat budjeti daromadlari qismi asosini mamlakatimizda 2014-yil, 1-yanvardan amalga kiritilgan O'zbekiston Respublikasi Budget Kodeksining 50-51 -52-moddalari bilan belgilab qo'yilgan daromadlar tashkil qiladi.

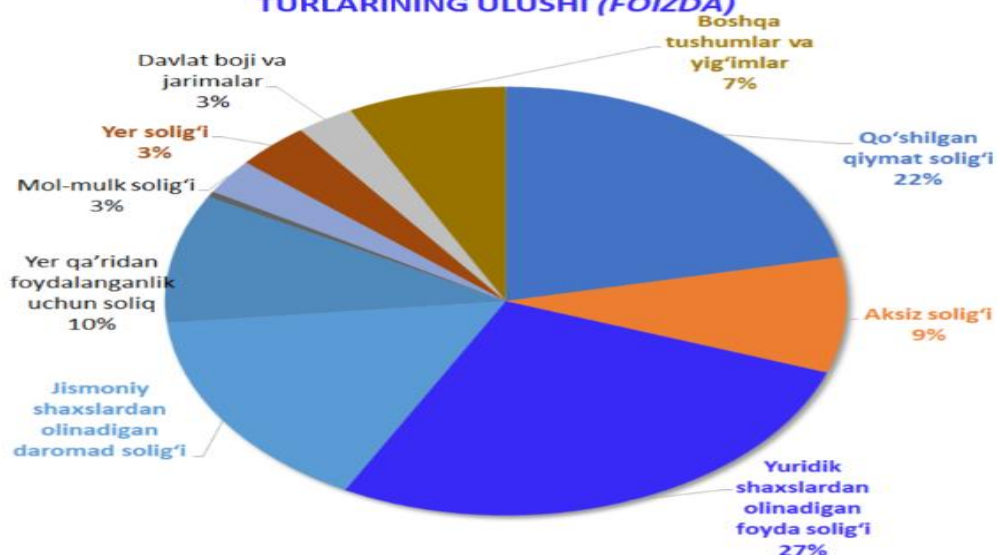
Davlat budjetiga majburiy to'lovlarning kelib tushishi soliq va bojxona tizimlariga kiruvchi maxsus vakolatli organlar hamda mazkur vazifa zimmasiga yuklatilgan boshqa davlat organlari tomonidan ta'minlanadi.

Alohida shahar hududiga kiruvchi tumanlarning mahalliy budjetiga umumdavlat soliqlarining qanday qismini ajratib berish lozimligini belgilovchi normativlar, o'z navbatida, viloyat miqyosi-dagi shahar hokimlari qarorlari bilan tasdiqlanadi.²

Ushbu tartibga ko'ra, yuridik va jismoniy shaxslar tomonidan davlat budjetiga o`tkaziladigan soliqlar va majburiy to'lovlar banklar tomonidan qabul qilinadi va belgilangan tartibda 23402, 23403, 23407, 23409, 20207, 20205 va 23411- sonli balans hisobvaraqlarda ochilgan shaxsiy hisobraqamlarga (ShHR) kirim qilinadi va ular hisobidan tegishli budjetlar va Davlat maqsadli jamg'armalari hisobiga belgilangan miqdorlarda ajratmalarni amalga oshirish tartibi 2012-yilning 1- yanvaridan boshlab joriy etildi.

² O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi (O'quv markazi O'quv materiallari)

**2021 YIL 30 SENTABR JAMI TUSHUMDA SOLIQ
TURLARINING ULUSHI (FOIZDA)**

Xulosa qilib aytganda, dastlab davlat budjeti g'azna ijrosi elementlari joriy qilinayotganda nazarda tutilgan davlat budjeti, davlat maqsadli jamg'armalari, budjet tashkilotlarining budjetdan tashqari mablag'lari tushumining yagona g'azna hisobraqamida yuritilishi mablag'larni oqilona boshqarish imkonini beradi, qisqa vaqt oralig'ida budjetga va boshqa maqsadli jamg'armalarga tushgan mablag'larning markazlashtirilgan tartibda hisobini yuritish uchun sharoit yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. J.B.XUDAYBERGANOV (G'aznachilik)
2. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi (O'quv markazi O'quv materiallari asosida tayyorlandi).
3. Qosimova G.A. "G'aznachilik". O'quv qo'llanma. T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2015 y.
4. Qosimova G. G'aznachilik. O'quv qo'llanma. – T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2013 y.

Internet saytlar:

www.senat.gov.uz / www.ceep.uz

www.mf.uz / www.lex.uz

www.cer.uz